

**3^η Πανελλήνια Μαθητική Προσομοίωση Επιτροπών του ΟΗΕ
για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου**

«Μαθητές σε ρόλο Διπλωμάτη»

Οδηγός Μελέτης

**Επιτροπή Οικονομικών, Κοινωνικών και Πολιτιστικών
Δικαιωμάτων**

«Το δικαίωμα συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή»

Πρόεδρος: Γκουέν Φουόκ Αν

Αντιπρόεδρος: Μυριούνης Ελευθέριος

Πίνακας Περιεχομένων

1.Καλωσόρισμα του Προεδρείου.....	3
2. Ιστορική επισκόπηση: ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών και το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα.....	4
3. Επιτροπή Οικονομικών, Κοινωνικών και Πολιτιστικών Δικαιωμάτων: ρόλος και αρμοδιότητες.....	4
4. Άρθρο 15 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα.....	5
5. Ανάλυση του Άρθρου 15 σύμφωνα με τα Γενικά Σχόλια 17 και 21 της Επιτροπής.....	6
6. Ερωτήσεις προς τους συμμετέχοντες	10
7. Ενδεικτικές επιλογές για πρόσθετη μελέτη	11
8. Βιβλιογραφία	11
9.Ηλεκτρονικές πηγές	11

Επιμέλεια Οδηγού Μελέτης: Γκουέν Φουόκ Αν, Μυριούνης Ελευθέριος (ΜΡΔ 2018) και Μητρόπουλος Θωμάς, Τσακαγιάννης Ηλίας (ΜΡΔ 2017).

1.Καλωσόρισμα του Προεδρείου

Αγαπητοί συμμετέχοντες,

Με ιδιαίτερη τιμή και χαρά σας καλωσορίζουμε στην 3^η Πανελλήνια Μαθητική Προσομοίωση των Επιτροπών του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) «Μαθητές σε ρόλο διπλωμάτη», που θα διεξαχθεί στην πόλη της Θεσσαλονίκης από τις 14-16 Δεκεμβρίου 2018, και πιο συγκεκριμένα στην Επιτροπή Οικονομικών, Κοινωνικών και Πολιτιστικών Δικαιωμάτων. Ως ανεξάρτητοι εμπειρογνώμονες των κρατών-μελών που εκπροσωπείτε, καλείστε να ασχοληθείτε με πολύ σημαντικά ζητήματα που αφορούν το δικαίωμα συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή, να τα ερευνήσετε και να καταθέσετε τις προτάσεις σας πάνω σε αυτά.

Πρόκειται για μία διαδικασία που αυτήν τη στιγμή ενδεχομένως να φαντάζει δύσκολη. Στην πραγματικότητα όμως είναι η αρχή της δικής σας μοναδικής πορείας στον κόσμο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των συνεδρίων. Ως μελλοντικοί πρωταγωνιστές, κι όχι θεατές της διαμόρφωσης του περιβάλλοντος μέσα στο οποίο όλοι ζούμε, καλείστε να δραστηριοποιηθείτε, να διαμορφώσετε γνώμη, να αποκτήσετε τις απαραίτητες γνώσεις και να διαδραματίσετε το ρόλο που σας αρμόζει κι εκείνον που επιλέγετε να έχετε για ένα καλύτερο αύριο - ένα αύριο που μπορεί να γίνει πραγματικότητα μέσα από την προστασία θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως αυτό για το οποίο θα έχουμε την ευκαιρία να συζητήσουμε.

Σκοπός του συγκεκριμένου Οδηγού Μελέτης είναι να σας βοηθήσει ουσιαστικά στην κατανόηση του συγκεκριμένου ζητήματος και να σας δώσει το κίνητρο για την προσωπική σας έρευνα, τον καρπό των δικών σας κόπων. Ο Οδηγός, δηλαδή, αυτός θα πρέπει να αποτελείσει τη βάση της προετοιμασίας σας, η οποία θα καταλήξει στην εύρεση λύσεων και τη διατύπωση προτάσεων σχετικά με το θέμα που εξετάζουμε.

Εμείς, ως προεδρείο, είμαστε πάντα εδώ για εσάς, ώστε να σας βοηθήσουμε σε οποιοδήποτε ζήτημα και να σας λύσουμε κάθε απορία. Με αυτοπεποίθηση, όρεξη για δουλειά κι ευρηματικότητα φτιάξτε τον δικό σας δρόμο κι απολαύστε όσο το δυνατόν περισσότερο μια εμπειρία την οποία σας εγγυόμαστε πως δεν θα ξεχάσετε ποτέ. Ανυπομονούμε να συνεργαστούμε μαζί σας και να σας συναντήσουμε από κοντά.

Με εκτίμηση,

Γκουέν Φουόκ Αν, Πρόεδρος
Μυριούνης Ελευθέριος, Αντιπρόεδρος

2. Ιστορική επισκόπηση: ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών και το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.) αποτελεί έναν παγκόσμιο διεθνή οργανισμό, που συστάθηκε από 51 ιδρυτικά κράτη (ανάμεσα στα οποία και η Ελλάδα), στο Σαν Φρανσίσκο στις 26 Ιουνίου του 1945 και τέθηκε σε ισχύ στις 24 Οκτωβρίου του ίδιου έτους, μετά την κύρωση του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών από τα κοινοβούλια των κρατών μελών. Σήμερα αριθμεί 193 κράτη μέλη.

Οι σκοποί του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών καταγράφονται στο άρθρο 1 του Χάρτη, με την παράγραφο 3 να εντάσσει σε αυτούς την *«ανάπτυξη και ενθάρρυνση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων χωρίς διάκριση φυλής, φύλου, γλώσσας ή θρησκείας»*.

Προς αυτή την κατεύθυνση, στις 16 Δεκεμβρίου 1966 η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ υιοθέτησε το Διεθνές Σύμφωνο για το Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα, το οποίο τέθηκε σε εφαρμογή στις 3 Ιανουαρίου 1976 σύμφωνα με το άρθρο 27¹. Μαζί με την Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, είναι το Διεθνές Σύμφωνο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αποτελούν τη Βίβλο των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Συνιστά κατ' αυτόν τον τρόπο μία από τις σημαντικότερες διεθνείς πράξεις προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου παγκοσμίως. Ως διεθνής σύμβαση, το παραπάνω Σύμφωνο δεσμεύει νομικά όλα τα κράτη-μέρη που το έχουν υπογράψει κι επικυρώσει. Συνολικά 165 κράτη δεσμεύονται από τις διατάξεις του, οι οποίες μεταξύ άλλων αφορούν τη στέγαση, την εκπαίδευση, την εργασία, το περιβάλλον, την υγεία, την κοινωνική ασφάλιση, τα πολιτιστικά δικαιώματα και το δικαίωμα στην αυτοδιάθεση. Η υιοθέτηση του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου του Συμφώνου το 2008, και η θέση του σε εφαρμογή το 2013, έδωσε τη δυνατότητα ατομικής και διακρατικής αναφοράς αναφορικά με παραβιάσεις των διατάξεων του Συμφώνου αυτού, παρέχοντας συνεπώς αποτελεσματικότερη προστασία των δικαιωμάτων που κατοχυρώνει. Η Ελλάδα κύρωσε το Σύμφωνο αλλά όχι το Πρωτόκολλο.

3. Επιτροπή Οικονομικών, Κοινωνικών και Πολιτιστικών Δικαιωμάτων: ρόλος και αρμοδιότητες

Η Επιτροπή Οικονομικών, Κοινωνικών και Πολιτιστικών Δικαιωμάτων είναι το όργανο που αποτελείται από 18 ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες και ως κύριο έργο της έχει την επίβλεψη της εφαρμογής των διατάξεων του Διεθνούς Συμφώνου για τα

¹Σύμφωνα με τον επίσημο ιστότοπο για τις Συνθήκες του ΟΗΕ:
https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtmsg_no=IV-3&chapter=4&lang=en

Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα². Η Επιτροπή συγκροτήθηκε με βάση το Ψήφισμα (“Resolution”) 1985/17 του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου του ΟΗΕ της 28^{ης} Μαΐου 1985.

Όλα τα κράτη μέρη είναι υποχρεωμένα να υποβάλουν στην Επιτροπή σε τακτική βάση εκθέσεις σχετικά με την εφαρμογή των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται με βάση το Σύμφωνο. Πιο συγκεκριμένα, οι εκθέσεις υποβάλλονται δύο χρόνια μετά τη θέση σε ισχύ του Συμφώνου, για τα ιδρυτικά κράτη μέρη, δύο χρόνια μετά την κύρωση του Συμφώνου για τα προσχωρήσαντα κράτη μέρη. Έκτοτε, κάθε πέντε έτη, τα κράτη οφείλουν να ενημερώνουν για την εφαρμογή των διατάξεων του Συμφώνου³. Επιπροσθέτως, η Επιτροπή εξετάζει κάθε έκθεση και απευθύνει τις ανησυχίες και τις συστάσεις της σε κάθε κράτος μέρος με τη μορφή «τελικών παρατηρήσεων».

Πέραν των ανωτέρω, η Επιτροπή υιοθετεί με συναίνεση τα Γενικά Σχόλια. Πρόκειται για κείμενα που στοχεύουν στην ερμηνεία ή διευκρίνιση όρων ή διατάξεων του Συμφώνου, έτσι ώστε να γίνουν κατανοητά και να διευκολυνθούν τα κράτη μέρη στην καλύτερη δυνατή εφαρμογή τους και στην εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους⁴.

4. Άρθρο 15 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα

1. Τα συμβαλλόμενα Κράτη, αναγνωρίζουν σε όλους το δικαίωμα:

α) Συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή,

β) Να ωφελούνται από την επιστημονική πρόοδο και τις εφαρμογές,

γ) Να ωφελούνται από την προστασία των ηθικών και υλικών συμφερόντων τα οποία προκύπτουν από κάθε επιστημονικό, φιλολογικό ή καλλιτεχνικό έργο τους.

2. Τα μέτρα που θα λάβουν τα συμβαλλόμενα Κράτη για την εξασφάλιση της πλήρους άσκησης του δικαιώματος αυτού πρέπει να συμπεριλαμβάνουν τα απαιτούμενα για την εξασφάλιση της συντήρησης, της ανάπτυξης και της μετάδοσης της επιστήμης και της μόρφωσης.

3. Τα συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να σεβαστούν την απαραίτητη ελευθερία στις επιστημονικές έρευνες και δημιουργικές δραστηριότητες.

² Π. Νάσκου-Περράκη, Μηχανισμοί Προστασίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, εκδόσεις Θέμις, σ. 129

³ Π. Νάσκου-Περράκη, Μηχανισμοί Προστασίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, εκδόσεις Θέμις, σ. 126

⁴ Π. Νάσκου-Περράκη, Μηχανισμοί Προστασίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, εκδόσεις Θέμις, σ. 133

4. Τα συμβαλλόμενα κράτη αναγνωρίζουν τα ωφελήματα τα οποία πρέπει να προκύψουν από την ενθάρρυνση και ανάπτυξη της συνεργασίας και τις διεθνείς επαφές στον τομέα της επιστήμης και της μορφώσεως⁵.

5. Ανάλυση του Άρθρου 15 σύμφωνα με τα Γενικά Σχόλια 17 και 21 της Επιτροπής

Το περιεχόμενο του Άρθρου αυτού περιλαμβάνει διάφορα δικαιώματα που συνδέονται και αλληλοεπηρεάζονται στενά με τα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα.

Κάθε άτομο έχει δικαίωμα συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή, στην απόλαυση των αγαθών της επιστημονικής προόδου, και στην εφαρμογή τους, καθώς και στην προστασία των καλλιτεχνικών τους έργων. Τα κράτη μέρη αναλαμβάνουν να σέβονται το δικαίωμα στην επιστημονική έρευνα και να ενθαρρύνουν τη συνεργασία και τις επαφές με άλλα κράτη τόσο στην έρευνα, όσο και στον τομέα της επιμόρφωσης⁶.

Η πλήρης εφαρμογή του δικαιώματος συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή απαιτεί τόσο την αποχή του κράτους από κάθε επέμβαση όταν οι πολίτες τους ασκούν το δικαίωμα αυτό, όσο και τη θετική του δράση, όπως π.χ. τη διευκόλυνση και την προώθηση της πολιτιστικής ζωής, καθώς και την πρόσβαση σε και τη διατήρηση των πολιτιστικών αγαθών.

Γενικό Σχόλιο 17

Η Επιτροπή υιοθέτησε το Γενικό Σχόλιο 17 προκειμένου να βοηθήσει τα κράτη μέρη στην ανάλυση, ερμηνεία και εφαρμογή του Άρθρου 15. Το συγκεκριμένο Γενικό Σχόλιο αφορά στο δικαίωμα του καθενός να επωφελείται από την προστασία ηθικών και υλικών αγαθών ως αποτέλεσμα κάθε επιστημονικής, λογοτεχνικής και καλλιτεχνικής παραγωγής⁷.

Σύμφωνα με την Επιτροπή, απαραίτητα στοιχεία του δικαιώματος είναι η διαθεσιμότητα, δηλαδή η ύπαρξη επαρκούς νομοθεσίας και διοικητικών μέτρων, η προσβασιμότητα, δηλαδή διοικητικά, δικαστικά και άλλα απαραίτητα μέτρα για την προστασία των συμφερόντων από επιστημονικά, πνευματικά και καλλιτεχνικά επιτεύγματα, η φυσική και οικονομική προσβασιμότητα στις πληροφορίες, καθώς και η ποιότητα της παρεχόμενης προστασίας. Για μια ευρεία εφαρμογή του δικαιώματος

⁵ Όπως αυτό παρατίθεται στο επίσημο κείμενο της διεθνούς σύμβασης στην επίσημη ιστοσελίδα του Περιφερειακού Κέντρου Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών:
https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=26231

⁶ Π. Νάσκου-Περράκη, Μηχανισμοί Προστασίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, εκδόσεις Θέμις, σ. 125

⁷ Π. Νάσκου-Περράκη, Μηχανισμοί Προστασίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, εκδόσεις Θέμις, σ. 134

προτάσσονται η αποχή από κάθε είδους διακρίσεις και η αρχή της ίσης μεταχείρισης, ενώ ταυτόχρονα το δικαίωμα μπορεί να δεχθεί και περιορισμούς⁸.

Αξίζει περαιτέρω να σημειωθεί πως οι θεμελιώδεις υποχρεώσεις των κρατών μερών περιλαμβάνουν ανάμεσα σε άλλα α) τη λήψη νομοθετικών ή άλλων απαραίτητων πρωτοβουλιών για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής προστασίας των ηθικών και υλικών συμφερόντων των συγγραφέων, β) την προστασία των δικαιωμάτων των συγγραφέων, ώστε να αναγνωρίζονται ως οι δημιουργοί των έργων τους και γ) την εξασφάλιση ίσης πρόσβασης -ειδικά για τους δημιουργούς που ανήκουν σε περιθωριοποιημένες κοινωνικά ομάδες- σε διοικητικές και δικαστικές αρχές όταν τα συμφέροντά τους βλάπτονται.

Σε κάθε περίπτωση, η πλήρης εφαρμογή και υλοποίηση του Άρθρου 15 παράγραφος 1 στοιχείο γ) απαιτεί μέτρα για τη διατήρηση, την ανάπτυξη και τη διάδοση της επιστήμης και του πολιτισμού.

Γενικό Σχόλιο 21

Τα πολιτιστικά δικαιώματα αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και όπως τα υπόλοιπα δικαιώματα είναι καθολικά, αδιαίρετα και αλληλεξαρτώμενα. Η δε προώθηση και προστασία τους είναι αναγκαία για τη διατήρηση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και την αλληλεπίδραση μεταξύ των ατόμων και των κοινοτήτων σε έναν κόσμο που χαρακτηρίζεται από την πολυπολιτισμικότητα.

Το δικαίωμα λοιπόν της συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή, που κατοχυρώνεται με βάση το Άρθρο 15 του Συμφώνου, αλλά και στο Άρθρο 27 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, συνδέεται άμεσα με το δικαίωμα στην εκπαίδευση (Άρθρο 14 του Συμφώνου), το δικαίωμα στην αυτοδιάθεση (Άρθρο 1 του Συμφώνου) και το δικαίωμα κάθε προσώπου για ένα επίπεδο διαβίωσης ανεκτό για το ίδιο και την οικογένειά του (Άρθρο 11 του Συμφώνου)⁹.

Επεξήγηση ορολογίας

Καθένας: Τα πολιτιστικά δικαιώματα μπορούν να ασκούνται από ένα άτομο α) ως άτομο, β) από κοινού με άλλους, ή γ) από μια κοινότητα ή ομάδα¹⁰.

Δικαίωμα: Είναι η εξουσία που απονέμεται, μέσω του δικαίου, για την ικανοποίηση του οποιοδήποτε συμφέροντος. Άρα το δικαίωμα είναι μια μορφή εξουσίας¹¹. Στη σύγχρονη ιστορία, όταν αναφερόμαστε σε δικαιώματα, συχνά εννοούμε τα ατομικά

⁸ Π. Νάσκου-Περράκη, Μηχανισμοί Προστασίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, εκδόσεις Θέμις, σ. 126

⁹ Γενικό Σχόλιο 21, Επιτροπή για το Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα

¹⁰ Ομοίως

¹¹ Δημητράπουλος Α., Συνταγματικά Δικαιώματα-Γενικό Μέρος, εκδόσεις Σάκκουλα 2008, σελ. 94

δικαιώματα, που δίνουν τη δυνατότητα στους πολίτες να αποκτήσουν μια μορφή εξουσίας και να προστατευτούν από την αυθαιρεσία του κράτους.

Πολιτιστική ζωή: Είναι μία έννοια που περιλαμβάνει όλες τις εκδηλώσεις της ανθρώπινης ύπαρξης και είναι μια ζωντανή, ιστορική, δυναμική και εξελικτική διαδικασία με παρελθόν, παρόν και μέλλον¹². Παραδείγματος χάριν ο χαιρετισμός που ανταλλάσσουν μεταξύ τους τα άτομα είναι αυτό που ορίζουμε ως πολιτιστική ζωή, γιατί γινόταν στο παρελθόν, γίνεται στο παρόν και θα γίνεται και στο μέλλον. Με άλλο τρόπο χαιρετιόντουσαν στην αρχαιότητα, με άλλον τον Μεσαίωνα και αλλιώς τη σύγχρονη εποχή.

Συμμετοχή: Υπάρχουν, μεταξύ άλλων, τρία κύρια συστατικά του δικαιώματος συμμετοχής ή συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή: α) η συμμετοχή, β) η πρόσβαση και γ) η συμβολή στην πολιτιστική ζωή.

Τα στοιχεία του δικαιώματος συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή

Οι ακόλουθες προϋποθέσεις είναι απαραίτητες για την πλήρη υλοποίηση του δικαιώματος του καθενός να συμμετέχει στην πολιτιστική ζωή (με βάση πάντα την ισότητα και την απαγόρευση των διακρίσεων):

A) Διαθεσιμότητα, δηλαδή η ύπαρξη πολιτιστικών αγαθών και υπηρεσιών που είναι ανοικτές για όλους να τις απολαμβάνουν και να επωφελούνται από αυτές, όπως π.χ. είναι οι βιβλιοθήκες, τα μουσεία, τα θέατρα και οι κινηματογράφοι

B) Προσβασιμότητα, δηλαδή οι ευκαιρίες για τα άτομα ή τις κοινότητες να απολαμβάνουν πλήρως τον πολιτισμό, τόσο στις πόλεις όσο και στην περιφέρεια, χωρίς διακρίσεις. Ιδιαίτερη φροντίδα απαιτείται για την πρόσβαση των ηλικιωμένων, των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες (ΑμΕΑ) και εκείνων που ζουν σε συνθήκες φτώχειας

Γ) Αποδοχή, δηλαδή οι νόμοι, οι πολιτικές και τα μέτρα που υιοθετούνται από το κράτη μέρη για την απόκτηση πολιτιστικών δικαιωμάτων πρέπει έχουν την αποδοχή των ενδιαφερομένων ατόμων

Δ) Προσαρμοστικότητα, δηλαδή την ευελιξία των πολιτικών και των μέτρων που υιοθετούν τα κράτη μέρη σε οποιοδήποτε κομμάτι της πολιτιστικής ζωής, η οποία πρέπει να σέβεται την πολιτιστική διαφορετικότητα των ατόμων και των κοινοτήτων

Ε) Καταλληλότητα, δηλαδή την υλοποίηση του συγκεκριμένου δικαιώματος με γνώμονα το σεβασμό του πολιτισμού και των πολιτιστικών δικαιωμάτων των ατόμων και των κοινοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των μειονοτήτων και των ντόπιων πληθυσμών.

¹² Γενικό Σχόλιο 21, Επιτροπή για το Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα

Άτομα και ομάδες/κοινότητες που χρειάζονται ειδική προστασία

Υπάρχουν 8 ειδικές κατηγορίες ατόμων που η Επιτροπή για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα κρίνει ότι χρήζουν ειδικής προστασίας και φροντίδας. Αυτές είναι οι εξής: α) οι γυναίκες, β) τα παιδιά, γ) οι ηλικιωμένοι, δ) τα ΑμεΑ, ε) οι μειονότητες, στ) οι μετανάστες, ζ) οι αυτόχθονες (ιθαγενείς) και η) τα άτομα που ζουν σε συνθήκες φτώχειας.

Το κυριότερο κοινό χαρακτηριστικό των παραπάνω 8 ομάδων είναι η μη τόσο ενεργή συμμετοχή τους στη διαδικασία παραγωγής πλούτου εντός της κοινωνίας. Οπότε η συμμετοχή τους στην πολιτιστική ζωή, τους επανεντάσσει στην κοινωνία. Βέβαια, όλες οι παραπάνω κοινωνικές ομάδες επιτυγχάνουν με ιδιαίτερο τρόπο τη συνεισφορά τους στην πολιτιστική ζωή. Για αυτό τον λόγο, η Επιτροπή φρόντισε να υπογραμμίσει τη σημασία τους και να ζητήσει την ειδική προστασία τους.

Αυτό, εξάλλου, επιδιώκεται με το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα, (άρθρο 2, παράγραφος 2) αλλά και με το Γενικό Σχόλιο 20 της Επιτροπής.¹³¹⁴

Άλλωστε, ο πολιτισμός ως προϊόν του κοινωνικού συνόλου πρέπει να τίθεται στη διάθεση όλων, με βάση την ισότητα, τη μη διακριτική μεταχείριση και τη συμμετοχή στην πολιτιστική ζωή.

Θεμελιώδεις υποχρεώσεις των κρατών μερών

Σύμφωνα με την Επιτροπή το άρθρο 15 παράγραφος 1 στοιχείο α) του Συμφώνου συνεπάγεται τουλάχιστον την υποχρέωση κάθε κράτους μέρους να δημιουργήσει και να προωθήσει ένα περιβάλλον, μέσα στο οποίο ένα άτομο μπορεί να συμμετέχει (μεμονωμένα ή σε συνεργασία με άλλους ή μέσα σε μια κοινότητα) στον πολιτισμό της επιλογής του. Η υποχρέωση αυτή του κάθε κράτους περιλαμβάνει τις παρακάτω βασικές υποχρεώσεις:

A) Να λάβει νομοθετικά και οποιαδήποτε άλλα απαραίτητα μέτρα για να διασφαλίσει την απαγόρευση των διακρίσεων και την ισότητα των φύλων σε ό,τι αφορά το δικαίωμα του καθενός να συμμετέχει στην πολιτιστική ζωή.

B) Να σέβεται το δικαίωμα του καθενός να ανήκει ή να μην ανήκει σε με μία ή περισσότερες κοινότητες και το δικαίωμα να αλλάζει την επιλογή του αυτή

Γ) Να σέβεται και να προστατεύει το δικαίωμα όλων να ασκούν τις δικές τους

¹³ Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα

¹⁴ Γενικό Σχόλιο 21, Επιτροπή για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα

πολιτιστικές πρακτικές, με σεβασμό στην ελευθερία σκέψης, πεποιθήσεων και θρησκείας, ελευθερία γνώμης και έκφρασης

Δ) Να εξαλείψει τυχόν εμπόδια που περιορίζουν την πρόσβαση ενός ατόμου στον πολιτισμό αυτού ή σε άλλους πολιτισμούς, χωρίς διακρίσεις και χωρίς να λαμβάνονται υπόψη σύνορα οποιασδήποτε μορφής

Ε) Να επιτρέψει και να ενθαρρύνει τη συμμετοχή ατόμων που ανήκουν σε μειονοτικές ομάδες, ντόπιους πληθυσμούς ή σε άλλες κοινότητες κατά το σχεδιασμό και την εφαρμογή των νόμων και των πολιτικών που επηρεάζουν τις ομάδες αυτές¹⁵.

Παραβιάσεις του δικαιώματος συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή

Σημαντικές παραβιάσεις του δικαιώματος συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή συντελούνται όταν τα συμβαλλόμενα κράτη εμποδίζουν την πρόσβαση ατόμων ή κοινοτήτων στην πολιτιστική ζωή, τις πρακτικές, τα αγαθά και τις υπηρεσίες. Παραβάσεις του Άρθρου 15 συμβαίνουν ακόμα με την παράλειψη ή αποτυχία ενός κράτους μέρους να λάβει τα απαραίτητα μέτρα για να συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις του, οι οποίες προκύπτουν από το Σύμφωνο. Οι παραβιάσεις λόγω παράλειψης περιλαμβάνουν τη μη λήψη κατάλληλων μέτρων για την πλήρη υλοποίηση του δικαιώματος του καθενός να συμμετάσχει στην πολιτιστική ζωή και την παράλειψη επιβολής των σχετικών νόμων ή την παράλειψη παροχής διοικητικών, δικαστικών ή άλλων κατάλληλων διορθωτικών μέτρων, ώστε να μπορεί καθένας να ασκεί το δικαίωμα συμμετοχής του στην πολιτιστική ζωή.

Τέλος, το συγκεκριμένο δικαίωμα παραβιάζεται όταν ένα κράτος μέρος δεν λαμβάνει μέτρα για την καταπολέμηση επιβλαβών πρακτικών για την ευημερία ενός προσώπου ή μιας ομάδας ατόμων, σαν εκείνες που αποδίδονται στα έθιμα και τις παραδόσεις, όπως είναι οι ισχυρισμοί για πρακτική μαγείας¹⁶.

6. Ερωτήσεις προς τους συμμετέχοντες

- 1) Με ποιον τρόπο μπορούν να αντιμετωπίσουν τα κράτη τα εμπόδια που υπάρχουν στην εξασφάλιση του δικαιώματος καθενός στην πολιτιστική ζωή;
- 2) Πώς μπορούν τα κράτη να διασφαλίσουν το δικαίωμα στην πολιτιστική ζωή για τα άτομα που χρήζουν ειδικής προστασίας;
- 3) Πώς μπορεί να αξιοποιηθεί η τεχνολογική ανάπτυξη για την προώθηση του δικαιώματος στην πολιτιστική ζωή;

¹⁵ Ομοίως

¹⁶ Ομοίως

7. Ενδεικτικές επιλογές για πρόσθετη μελέτη

1) Τα πρωτότυπα κείμενα των Γενικών Σχολίων που είναι διαθέσιμα στον παρακάτω σύνδεσμο:

http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=9&DocTypeID=11

2) Η μηχανή αναζήτησης σχετικά με το ποιες διεθνείς συνθήκες ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχει υπογράψει και κυρώσει κάθε κράτος-μέλος του ΟΗΕ. Έμφαση πρέπει να δοθεί στο αν συγκεκριμένο κράτος έχει υπογράψει και κυρώσει το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα και το Προαιρετικό Πρωτόκολλό του: <http://indicators.ohchr.org/>

3) Οι εκθέσεις της Επιτροπής για τα κράτη-μέρη (με έμφαση κάθε εμπειρογνώμονα στο κράτος το οποίο εκπροσωπεί στην Επιτροπή) που είναι διαθέσιμες στο σύνδεσμο: http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=9&DocTypeID=29

4) Οι “Τελικές Παρατηρήσεις”(με έμφαση και εδώ στο κράτος που εκπροσωπεί ο κάθε εμπειρογνώμονας) της Επιτροπής για τα κράτη μέρη που είναι διαθέσιμες στο σύνδεσμο: http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=9&DocTypeID=5

8. Βιβλιογραφία

1) Επιτροπή για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα, Γενικό Σχόλιο 17 (Άρθρο 15)

2) Επιτροπή για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα, Γενικό Σχόλιο 20 (Άρθρο 2, παράγραφος 2)

3) Επιτροπή για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα, Γενικό Σχόλιο 21 (Άρθρο 15)

4) Νάσκου-Περράκη, Π. (2016). *Δικαιώματα του ανθρώπου: Παγκόσμια και Περιφερειακή Προστασία*. Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα.

5) Νάσκου-Περράκη Π. κ.α., *Ανθρώπινα Δικαιώματα – Ερωτήσεις και Απαντήσεις*, Εκδόσεις Θέμις, Αθήνα 2013 [[διαθέσιμο σε ηλεκτρονική μορφή](#)]

6) Χρυσόγονος Κ., *Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα*, Νομική Βιβλιοθήκη, Τρίτη Έκδοση, 2000.

9. Ηλεκτρονικές πηγές

1) http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=9&DocTypeID=11

2) http://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=4slQ6QSmlBE DzFEovLCuW1a0Szab0oXTdImnsJZZVQcMZjyZIUmZS43h49u0CNAuJlJw_gfzCL8JQ1SHYTZH6jsZteqZOpBtECZh96hyNh%2F%2FHW6g3fYyiDXsS_gaAmIP%2BP

3) <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CESCR/Pages/CESCRIntro.aspx>

4) <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CESCR.aspx>

5) https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=IV-3&chapter=4&lang=en

6) <https://www.equalityhumanrights.com/en/our-human-rights-work/monitoring-and-promoting-un-treaties/international-covenant-economic-social>

7) https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=26231

8) https://treaties.un.org/doc/Publication/MTDSG/Volume%20I/Chapter%20IV/I_V-3.en.pdf

9) <http://www.refworld.org/docid/4ed35bae2.html>